

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 30
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
tkrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
vezana in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.
Odprte reklamacije
so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Ne frankirana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
oročno poslana knjige
se ne vračajo.

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

II.

(Dalje od št. 23. I. 1893.)

Akoravno je oko v prvi vrsti organ razumnosti, ima itak tudi za naša čustva preveliko važnost. Vid nam blaži sree, zaznavajoč lepoto prirode in umetnosti. Že same barve uplivajo močno na čustvo nekaterih ljudij; rumena in rudeča barva razburjate, oživljate, modra in modrorudeča pa pomirjate. Zelena barva nam daje zadovoljstvo; ako počiva na nji, noče in ne more dalje. (Goethe.) Akoravno barve ne uplivajo jednako na vsakega človeka, vendar se ne da tajiti, da močno delujejo na naša čustva. Barve so torej velikega pomena v umetnosti, osobito v slikarstvu. In ker so tudi različnost razsvetljenosti, oblike in razmerja vidna, posreduje pri zaznavanji estetičnih vtisov slikarstva in ostalih grafičnih umetnostij, kakor tudi kiparstva in stavbarstva samo le oko. Istotako pa z večjega tudi pri uživanji prirode. Krasota zvezdatega neba, mavrice, jutranje in večerne zarje, milina kakega kraja, cvetane itd. so, seveda, samo očesu odprta.

Čutenje sploh.

Iz tega, kar smo doslej povedali, sledi: občut nastane, ako zadene kak mik ob periferičen konec čutnega živca; vsledi mika nastane v živci živčni proces, ki se dovaja k možganom; ta proces se prevede na nek del možganov in se spremeni tam — kako, tega ne vemo, — v občut.

Pri čutenji razlikujemo tedaj petero dob:

1. Vnanji mik. Ta-le je fizično gibanje, namreč tresenje tela, ki deluje kot svetloba ali toplota na nas; zračni valovi, ki jih čutimo kot zvok, vonljive tvarine, ki se nam dovajajo po zraku, okusljive, ki nam prilhajajo v podobi tekočin itd. Vsi čutni miki so torej gibanja. Kakor oko miče tresenje ètera, uho tresenje zraka, tako se draži okusni aparat in vonjilo po gibajočih se delcih (molekulih) okusljivih in vonljivih tvarin. Tudi tipalo se miče bodi-si po gibajočih se telesih bodi po uporih, ki mu ga dela mirujoče telo. In celo takrat, kadar leži vzrok mika v našem lastnem telesu, torej pri telesnih občutkih itd., deluje kot vzrok samo gibanje na občutne živce.

2. Udar fizičnega gibanja na pripraven del telesa (čutilo).

3. Živčni proces, ki nastane vsled udara v čutnem živci. Po novejših zasledovanjih je živčni proces nekaka sprememba živčne električnosti. Po živem živci pretakajo se namreč vselej, ako tudi ne deluje (miruje), električni toki. V prehodu mirujočega

živca v delujočega odkloni se električen tok v negativno stran. Ta živčni proces je popolnoma telesen pojav, ki nič ni podoben vnanjemu mik, ki ga je vzbudil, pa tudi ne občutu, h kateremu dovaja.

4. Prenos (prevod) živčnega procesa na osrednje živčevje in naposled na možgane.

5. Zadnja doba tega procesa je občut, ki ga stvari duša vsled preprošnjih dogodkov sama iz sebe. Občut ni slika vnanjega predmeta. ampak samo odgovor na mik, ki izhaja iz tega predmeta.

Občut torej ni, kakor se dostikrat krivo misli, že izprva gotovo stanje, ki se tako rekoč odloči kot gotova slika od predmetov vnanjosti, in ki bi mogla potovati skozi čutila kakor skozi odprta vrata v našo dušo. Tresenje četera ni niti modro niti rudeče, ni svetlo niti temno, ni toplo niti mrzlo; nima barve, niti svetlobe niti toplote, ampak samo gibanje. Tresenje zvona in zraka ni niti glasno, niti tiho, ni visoko niti nizko, ni harmonično niti neharmonično, zvon in zrak ne zvenita, ampak le gibljeta se. Sladek ali kisel okus, kakor tudi različni vonji so samo v nas, ne pa v predmetih in nam ne povedó nič o bitji predmetov. Ko bi naša čutila drugačna bila, dišal bi znabiti sladkor kiselo, sol pa sladko, vijolica bi neprijetno duhtela, pasji peteržilj pa prijetno itd. Saj nam resnično v boleznih gostokrat kaj ne diši ali neprijetno duhti, kar nam prijetno diši, ali duhti, kadar smo zdravi. Občut nastane v nas kot poslednji člen nekega procesa; isti vnanji dogodki, ki se pred njimi godijo, ga samo pripravljajo. Kar dohaja našim čutilom od predmetov vnanjosti, ni nič drugega, nego nekako gibanje in dogodki, ki se vzbudijo vsled vnanjih mikov v čutilih in živcih, so istotako samo (električna) gibanja, ki nimajo v sebi občuta, kakor tudi vnanji živei ne. Zvonov zvok, rožni vonj, drevesna vidna slika itd.; vsi ti čutni dojmi nikakor niso, kakor se dozdeva, v vnanjosti ali pa v naših čutilih, ampak nastanejo še le v možganih (v duši) in so kakor vsi drugi duševni dogodki, povsem notranje nravi. Od druge strani pa tudi ne smemo smatrati občutov kakor gotove nasledke onih dogodkov in te-le ne kot same in zadostujoče vzroke. Ti mik, ki so namreč povsem materijalna gibanja, ki se vrše pred občutom in so popolnoma različna od tega-le, ki je povsem duševne (breztelesne) nravi ter nima nič materije ali gibanja v sebi. Naj bodo torej občuti še tako trdno navezani na omenjene vnanje dogodke, kot vzročne pogoje, nikakor jih ne moremo razumeti samo iz njih. Temveč misliti si moramo k njihovemu postanku še neki drugi vzrok, iz kojega drugačne, nematerijalne nravi se pojasni kakovost občuta, ki je od vsakega telesnega dogodka popolnoma različen in to je — duša. Duša je vzrok čutenju, duša čuti.

Res je, da je duša čuteča mnogoterno zavisna od živčnih procesov. Najprej duši ni na voljo dano, je-li nastane vselej vsledi živčnega mika občutek ali ne; kadarkoli se kak mik dovede do možganov, je duša prisiljena, da odgovori z občutkom. Istotako duša nima v svoji oblasti določevanja, kakšen občut mora nastati na kak zunanji mik. Ampak vsako čutilo vsprejema in dovaja duši samo neke določene mike. Oko dovaja vidne, uho slušne, vonjalo vonjave, okusni organ okusne in tipalo tipne mike. Vsako čutilo odgovarja na vnanje mike v svojem lastnem jeziku. To se zgodi tudi tedaj, ako na katero čutilo delujejo mik, vzbujajoči na drugih čutilih celo različne občute. Vsledi pritiska ali udarca na oko vidimo iskrice, barvne slike, svetle kolobarje, žareča obla, temne pege, premikajoče se črne pike itd. Iste prikazni opazujemo vsledi navala krvi k možganom, vsled živčnih boleznij, vsled vžitja obilnega alkohola, vnetja itd. V teh slučajih nastane vid vsled mikov, ki nikakor niso svetloba. Istotako nastanejo v sluhu večkrat različni zvenki ali šumenje, ne da bi kak slušni mik deloval na uho. Baš ker vsak čut vzprijetje dojme obdeluje po svoje, more nastati isti občut iz zelo različnih mikov. Iz istega vzroka pa se morejo obratno vzbuditi istim mikom različni čuti.

Električni tok povzroči na jeziku okus, v očesu vid, v ušesu sluh. Isti solnčni žarki, ki proizvajajo v očesu svetlobo, stvarjajo v koži občut toplote.

Svojstvo čutnih živeev, da na vse k njim dovedeno mike odgovarjajo dosledno na isti način, imenuje se specifična energija čutil.

Po pravici torej se čutni živi primerjajo elektrovodnim žicam. Po njih se pretaka električni tok; njegov učinek se ravna po stroji, s katerim je na konci zvezan. On prinaša brzozjavke, razkrajja vodo, zažiga podkope, sveti itd. Slično more živčni proces z ozirom na različna čutila, s katerimi so dovajajoči živi zvezani, vidne slušne itd. čute vzbujati, pa tudi gibanje — o tem bomo govorili pozneje — povzročiti itd.

Na konec so zavisne tudi jakost, jasnost in trajnost občutov od živčnega procesa. Kljub temu stvarja občute duša sama; telesni dogodki v živcih in možganih, ki se godé pred čutenjem, niso nič drugega, naj bodo še tako umetno sestavljeni, nego dražila, ki povzročajo, da duša stvarja občute. Oni so takorekoč znamenja; kadar ona nastopijo, vzbudi se v duši in to po duši sami, dotični občut.

Skratka: „Občuti so najednostavnije in prvotne storitve duše, s katerimi vse duševno življenje začínja. Oni niso zanaprej zgotovljene slike vnanjosti, ki bi je mogla duša kot takšne samo vzprijemati, niti niso gotova posledica delovanja čutil in živeev, ampak so duševni proizvodi. Vnanji dogodki, ki se vrše pred čutenjem, niso nič drugega, nego vzbujajoča dražila, akoravno je od njih zavisen postanek, način in trajnost občuta.“ (Ostermann Wegener). (Dalje sledi.)

Učni načrt za računstvo v štirirazredni ljudski šoli.

(Dalje.)

XXXVI. teden.

Ponavljjanje o računanji z imenastimi števili in z decimalnimi ulomki. — Sklepni račun. — Krajša oblika za deljenje s celimi mešanimi števili. Od hod naprej se vrši vsako deljenje v najkrajši obliki. — Namešane uporabne naloge — Časovni računi.

XXXVIII. do XI. teden.

Ponavljjanje o izvajanji pravil za seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje celih števil. — Vaje v raznih računih s celimi števili, uporabne namešane naloge. — Priprosti sklepní račun (sklep a , b , c in d). — Časovni računi. — Ponavljjanje o merah v redu, o računanji z imenastimi števili in z decimalnimi ulomki.

III. razred.

2. oddelek (5. šolsko leto).

- Opomnje. 1. Čisto in uporabno računanje s celimi števili se ponavlja.
- Računanje z decimalnimi ulomki se z onimi slučajji za množenje in deljenje dopolni, v katerih je multiplikator ozir. divizor decimalen ulomek.
- Računanje z imenastimi števili se obkroži.
- Računanje z navadnimi ulomki se dovrši.
- Zraven priprostega sklepnega računa vzame se še sestavljeni.
- Uporabni računi se razširijo s povprečnim, s priprostim delnim in obrestnim računom (krajšemu izrazu „odstotek ($\%_o$)“ se umikamo).

7. Obrestni račun se naslanja na sklepni račun. Izračunajo se pa : 1. obresti za jedno leto, 2. obresti istega kapitala za več let, ako so obresti za jedno leto določene, 3. obresti so iste, čas in kapital pa se spreminjata.

8. Pri uporabnih nalogah se učenci navadijo navajati pri rešitvi razne stopnje. A. Priproste naloge, pri katerih se razloči 1. naloga, 2. rešitev, 3. izvršitev, 4. odgovor, 5. mehanična zvršitev (to bomo izračunali, ako seštevamo itd. števila). B. Sestavljene naloge, pri katerih se navaja 1. vršitev, 2. zvršitev.

I. teden.

Ponavljjanje o shvatbi celih in decimalnih ulomkov. — Seštevjanje in odštevanje celih števil in decimalnih ulomkov. — Uporabne naloge.

II. teden.

Ponavljjanje o množenji celih števil in decimalnih ulomkov. Množenje celih števil oziroma decimalnih ulomkov z decimalnimi ulomki. — Namešane uporabne naloge.

III. teden.

Ponavljjanje o deljenji celih števil in decimalnih ulomkov; deljenje z decimalnimi ulomki. — Priprosti sklepni račun, izračunanje obresti za jedno leto (op. 7, 1).

IV. teden.

Ponavljjanje računanja z decimalnimi ulomki. — Namešane uporabne naloge; povprečni račun; obrestni račun (op. 7, 2.) — Ponavljjanje o shvatbi ulomkov.

V. teden.

Ponavljjanje o merah v redu; mnogoimenasta števila se spreminjajo v decimalne ulomke (n. pr. 4:25l se bere 4 cele 25 stotin litrov). — Razdrobitev imenastih števil (ustno in pismeno). — Ponavljjanje računanja z decimalnimi ulomki, namešane uporabne naloge. — Obrestni račun (op. 7, 3).

VI. teden.

Ponavljjanje o merah v redu, o razdrobitvi imenastih števil, skraćitev imenastih števil (ustno in pismeno). — Ponavljjanje računanja z decimalnimi ulomki, namešane uporabne naloge. — Obrestni račun (op. 7, 1, 2, 3.).

VII. in VIII. teden.

Ponavljjanje o razdrobitvi in skraćitvi imenastih števil; seštevjanje in odštevanje mnogoimenastih števil, časovni računi (ustno in pismeno); izvajanje pravil za seštevjanje in odštevanje celih števil in decimalnih ulomkov. — Namešane uporabne naloge. — Delni račun.

IX. in X. teden.

Množenje mnogimenastih števil. — Ponavljjanje izvajanja pravil za množenje celih števil in decimalnih ulomkov. — Obrestni račun (op. 7, 1, 2, 3), povprečni račun, delni račun.

XI. in XII. teden.

Deljenje mnogoimenastih števil. Izvajanje pravil za deljenje celih števil in decimalnih ulomkov. — Sklepni račun *a*) na nalogah o ceni, *b*) na obrestnih nalogah (op. 7 1, 2, 3.), *c*) na raznih drugih nalogah.

XIII. teden.

Zaporedno ponavljanje vsega o računanji z imenastimi števili. — Sklepni račun (prim. prej. ted.)

XIV. in XV. teden.

Ponavljjanje računov s celimi števili in decimalnimi ulomki. — Uporabni računi, pri katerih se je ozirati na vse stopnje. — Obrestni račun (op. 7, 1, 2, 3.), povprečni račun, delni račun.

XVI., XVII. in XVIII. teden.

Navadni ulomki.

Shvatba in načrtanje ulomkov (prim. rač.); razširjanje, okrajšavanje in zimenenje ulomkov (ustno in pismeno). — Spreminjanje decimalnih ulomkov v navadne in obratno, Sklepni račun (prim. XI. in XII. teden). — Pri neposrednem pouku se ponavljajo računi s celimi števili in decimalnimi ulomki.

XIX. teden.

Ponavljanje o seštevanji celih števil in decimalnih ulomkov; seštevanje navadnih ulomkov *a)* jednakoimenih, *b)* raznoimenih. — Uporabne naloge za seštevanje, na katerih se pokaže razno postopanje pri ustnem in pismenem računanji (prim. op. 8., *A.*). — Pr. neposrednem pouku itd. (prim. prej. itd.).

XX. teden.

Odštevanje celih števil in decimalnih ulomkov, odštevanje navadnih ulomkov, *a)* jednakoimenih, *b)* raznoimenih. — Uporabne naloge z ozirom na seštevanje in odštevanje (prim. opom. 8., *A* in *B.*). — Sklepni račun (prim. XI. in XII. ted.).

XXI., XXII. in XXIII. teden.

Ponavljanje o množenji celih števil in decimalnih ulomkov. — Uporabno množenje (prim. op. 8., *A* in *B.*). — Množenje navadnih ulomkov. Ponavljanje o sklepnem računu (prim. XI. in XII. teden).

XXIV., XXV. in XXVI. teden.

Ponavljanje o deljenji celih števil in decimalnih ulomkov. — Uporabno deljenje (prim. op. 8., *A* in *B.*). — Deljenje navadnih ulomkov. — Delni in povprečni račun. —

XXVII. in XXVIII. teden.

Zaporedno ponavljanje o navadnih ulomkih. Sklepni račun (prim. XI. in XII. teden).

XXIX. teden.

Sestavljeni sklepni račun.

Ponavljanje o seštevanji in odštevanji celih števil, decimalnih in navadnih ulomkov; pripadni uporabni računi. — Ponavljanje priprostega sklepnega računa. —

XXX. teden.

Ponavljanje o množenji celih števil, decimalnih in navadnih ulomkov, pripadni uporabni računi. — Ponavljanje priprostega sklepnega računa (prim. XI., XII. teden.); priprosti sklepni računi, pri katerih so v nalogah trivrstne količine v zvezi (n. pr. 6 delavcev opravi delo v 24 dneh, ako delajo po 12 ur na dan; 4 delavcev opravi delo v ? dneh, ako delajo po 12 ur na dan).

XXXI. in XXXII. teden.

Ponavljanje o deljenji celih števil, decimalnih in navadnih ulomkov, pripadni uporabni računi. Sestavljeni sklepni račun, pri katerem se samo iz jednega na množino in obratno sklepa (n. pr. 6 delavcev opravi delo v 24 dneh, ako delajo po 12 ur na dan; 1 delavec opravi delo v ? dneh, ako bi delal po 1 uro na dan).

XXXIII., XXXIV. in XXXV. teden.

Sestavljeni sklepni račun; sestavljeni sklepni račun osobito za obrestne račune v katerih se vpraša *a)* po obrestih, *b)* po kapitalu, *c)* po številu let.

XXXVI. teden.

Ponavljanje o računanji z imenastimi števili, uporabni računi.

XXXVII. in XXXVIII. teden.

Ponavljanje o računanji z decimalnimi ulomki, uporabni računi. — Sestavljeni sklepni račun.

XXXIX. in LX. teden.

Ponavljjanje o računanji z navadnimi ulomki; uporabni računi. — Sestavljeni sklepní račun. (prim XXXIII. in XXXIV. ted.)

L. Lavtar.

Prirodopisni pouk v jednorazrednicah.

(Pišeta ravnatelj Henrik Schreiner in prof. J. Koprivnik.)

(Dalje.)

Tudi močno, a globoko ne sezajo, zato zahteva smreka bolj vlažno zemljo in če se sade smreke po sprehajališčih, saditi se morajo blizo skupaj, da obsenčajo tla ter ja ohranijo mokrotna. Kakšno je deblo bora po obliki, N? Kakšno deblo smreke, U? Tudi rayno. S kakšno skorjo je obdano pri boru, A? S kakšno pri smreki, E? Bolj tanko in lukasto. Kakšna je skorja pri boru po barvi, B? Kakšna pri smreki, V? Spodaj sivorjava, zgoraj rudečkasto rujava. Kako so razpostavljene veje pri boru, A? Kako pri smreki, Z? Še bolj redno v motovilo. — Tako in jednako se primerijo drugi deli. Po končanem primerjanju se ponovi smreka, naposled pa se navede, o čem sta si drevesi a) jednaki, b) različni.

VI. Ribnik.

c) Živali po ribniku.

Jezerska ali ribniška skoljka.

Katere živali gomazijo po ribniškem blatu, R? Pijavke, drugi črvi pa jezerska skoljka. Jezerska skoljka je tedaj vodna žival. Kakšne oblike je, C? Podolgovata in ploščata. Čemu je takšne oblike, K? Da ložje reže vodo, kadar lazi. Kako dolga je, Z? Blizo 1dm. Kako široka, L? $\frac{1}{2}$ dm. Kaj obdaja mehko žival, J? 2 trdi lupini. Kje sta lupini med seboj zvezani, P? Na hrbtu. Vez se imenuje sklep. Ponovi to, Č! Žival lupini samohotno odpira in zapira. Ponovi to, Č! Kakšne barve sta lupini od zunaj, M? Rujavozelenkasti. Kakšne od znotraj, N? Biserno svetli. Niže lupin se nahaja na živali koža, ki je na hrbtu telesu priraščena, na desni in levi pa se nanj samo naslanja. Imenuje se plašč. Povej to, Ž! Pod plaščem sede na hrbtu in vise ob straneh telesa na vsaki strani 4 nežne, z žilicami prepletene kožice. To so škrge. Ponovitev. Znotraj škrge je brezglavo ploščato telo. Na sprednjem koncu so usta, na trebuhu pa je mesnat podaljšek — noga — katerega pomoli žival med zevajočima lupinama ven in se po njem v mehkem blatu počasi dalje pomika. Ponovitev. Najložje si predstavljamo skoljko, ako jo primerjamo s trdo vezano knjigo, katero smo postavili tako po konci, da je hrbet zgoraj. Kaj sem povedal, A? Tedaj nam pomenita knjigini platnici trdi lupini, prvi in zadnji list v knjigi plašč, prihodnji štiri in štiri listi pred zadnjim škrge, drugi listi na sredi pa skoljkino telo. Vsi imenovani deli knjige so na hrbtu med seboj zvezani, a na straneh vsaksebi, tako je tudi pri skoljki. Ponovi to, O! Še ti, Š! Jezerska skoljka se redi s premicanimi živalmi, katere išče po blatu. Z njeno lupino posnemajo mleko. Ponovitev. Razen popisane je po naših ribnikih, jezerih, potokih in rekah še več vrst skoljk, mnoge žive tudi po morji. Nekatero dajejo dragocene bisere, ki se sami naredo o plašču, iz debelih in bliščecih lupin delajo gumble, zapetnice, platnice pri nožih, tobačnice i. dr.

VII. Vrt.

b) Živali na vrtu.

Krt.

Katere živali žive na vrtu pod zemljo, C? . . . Kaj dela krt pod zemljo, J? Rije in išče živeža. Kaj si še vse opazoval na krtu, Š? . . . Kakšno je njegovo telo po obliki, U? Valjasto in predi priostreno. Da, tako rekoč pravo bodalo ali vrtalo. Čemu je takšno, N? Da lože vrta po zemlji. Kakšne so noge po visokosti, D? Nizke. Čemu li neki nizke, M? Če bi bile visoke, moral bi riti večje rove, to bi ga pa stalo preveč truda. Kakšne so po debelosti, B? Zadnje bolj šibke, prednje zelo močne, nazven obrnene in imajo lopatasto stopalo s širokimi in dolgimi nohti na prstih. Zakaj so prednje noge tako stvarjene. Č? Da rahlja z njimi prst, jo grabi na stran in da krepko poriva telo po zemlji naprej. S kakšno dlako je pokrito telo, E? S kratko, gosto in mehko, po barvi črno. Čemu s kratko in mehko, L? Dolga in trda bi mu bila pri delu na poti. Zakaj z gosto, V? Da mu ne pride prst do kože. Kakšne so oči, L? Majhne in pod dlako skrite. Kakšen je vid, Z? Slab. Zakaj so oči pod dlako skrite, U? Da mu kaj v nje ne pade. Zakaj so majhne in zakaj je vid slab, B? Ker je pod zemljo temno in mu je vid brez vsake koristi. Katerega dela ni pri ušesih, D? Uhlja. Sluhovod je zaprt z dlako, posluh je zelo tanek. Ponovitev. Zakaj nima na ušesih uhljev, E? Bi mu bili na poti. Zakaj je sluhovod zaprt z gosto dlako, F? Da mu kaj v uho ne pade. Zakaj je posluh tanek, G? Da ga vodi, ko išče hrane, z njim tudi spoznava nevarnost. Katera čuta sta še ostrejša kakor sluh, L? Voh in telesni čut. Zakaj, N? Ga tudi vodita, vrh tega mu javita bližajočega se sovražnika. Pomnite: Ker ima krt slab vid in mu ta čut sploh nič ne služi, so njegovi drugi čuti toliko ostrejši, da mu vid nadomeščujejo. Ponovi, kar sem povedal, O. Še ti, M! Kakšen je vrat, Č? Kratak in debel. Čemu takšen, F? Da lože vzdiguje z glavo zemljo, ko rije. Koliko zob ima krt, G? Mnogo. Kako stoje v čeljustih, C? Gosto. Kakšni so konci, K? Ostri kakor igla. Zakaj ima toliko zob in zakaj so konci ostri, V? Da lahko drobi z njimi trdokože žuželke. Povej, katere živali žre krt, R! Kaj si naredi krt pod kakšnim drevsom, grmom ali štorom, T? Umetno stanovanje. Kateri so glavni deli njegovega, Š? Duplina, zgornji in spodnji krogohodnik, poprečni rovi in odhodni rov. Zakaj je treba krta varovati, U? Kaj bi se zgodilo, ako bi krtov zmanjkalo, J? Podzemeljski mrčes bi se tako pomnožil, da bi pogrizel in požrl vsem rastlinam nežniše korenine. Kje je krt večasih neprijeten, D? Po vrtnih gredah. Zakaj, A? Komu je še nevšečen, K? Koscu. Zakaj, L? Kako se krtovine po travnikih lahko odpravijo, E? Se razgrabijo. Ponovitev vsega. — Pozor! Kaj spoznamo, ako primerjamo uredbo krtovega telesa z njegovim bivališčem, njegovim življenjem in njegovo hranitbo, H? Da je tako stvarjeno, kakor mu more pri tem življenju najbolj služiti. (Zakon fizijologične primernosti, modrost božja.) (Dalje sledi.)

Listi slovenskega učitelja — kolesarja.

V Inomost.

(Dalje in konec.)

Drugi dan hitim zopet v razstavo, da si jo natančneje ogledam. Kdor si je ogledal več razstav, priznati mora, da so si v marsičem jednake. Zato se bolj težko dobi kaj zanimivega, novega v kaki deželni raz-

stavi. Vse jedno me je ta razstava zanimala. Zanimivo je bilo gledati izdelovanje svile. V nekolikih minutah je nastala v spretnih rokah iz kokonov s pomočjo strojev fina svila. Primeroma je bila naj bolj zastopana

turistika in alpinistika. Tudi slikarstvo in podobarstvo je pokazalo, koliko izbornih slikarjev in podobarjev premore dežela. Drugi oddelki me niso toliko zanimali.

Konečno sem se hotel poučiti v razstavi o šolstvu. Deželne razstave so navadno natančne slike šolstva iste dežele. Druge stroke zastopajo interesentje iste in mnogokrat tudi tujih dežel, a šolstvo pa le šolniki iste dežele. Tako je bilo na deželnih razstavah v Gradcu, Pragi in Zagrebu. Komur ni znano, kako častno je bilo zastopano šolstvo na imenovanih razstavah? Pričakovati se je smelo, da bodo tudi tu odstopili šolstvu primeren prostor, toda na tej razstavi je bilo zastopano samo obrtno šolstvo. Od razstave obrtnih šol ne bom govoril, pač pa o obrtnih nadaljevalnicah, ki se naslanjajo na ljudsko šolo. Tudi ta oddelek me ni popolnoma zadovoljil. Pismeni izdelki niso bili nič kaj vzgledni. Osobito je bila pisava prav slaba. Risarije so bile boljše, a so ležale po mizah kot „fliegende Blätter“, ne da bi se lepo v mape vredile. Najbolj pa me je osupnilo, da niti šolsko vrtnarstvo ni bilo zastopano. Nisem se pa več temu čudil, ko sem zvedel, da je na Tirolskem samo 21 šolskih vrtov.

Pač pa se je priredila v učiteljski za časa deželne razstave razstava učil. Razstave učil so si večinoma jednake, vendar se je tu videlo mnogo novega, osobito je bilo zemljepisje bogato zastopano. Izbočnih zemljevidov, v prvi vrsti tudi oni Tirolskega v večji meri, je bilo tu mnogo. Ker so na Tirolskem večinoma jednorazrednice, vredili so v jedni sobi vsa za jednorazrednice potrebna učila. Razven tega se je razstavilo tu mnogo prav praktičnih, mnogokrat sicer primitivnih od tirolskih učiteljev narejenih učil. Razstava učil se je torej prav posrečila. Zaslužila je pač, da bi ji odstopili prostor v deželni razstavi kjer bi v povzdigo ljudskega šolstva — zlasti pri nižjih slojih — lahko prav veliko storila.

Tretji dan se podam ob reki In proti Kufsteinu. To je bilo zelo prijetno potovanje, kajti cesta je peljala skozi mnogo lepih selišč. Prvo je mestece Hall s krasno okolico. Od tu do trga Schwarz ne manjka krasnih podob, da, včasih se prikažejo celo snežniki Stubajske doline. Za Schwarzem je priroda jednoličnejša, dokler ne pridemo v Innbach, ki ima krasno skoraj amfiteatralično lego. Hiše so večinoma sezidane iz žlindre, ki jim vstaja v bližnjih plavžih, ter so le redkoma pobeljene. Za-

puštvši Brixlegg in Rattenberg zagledam konečno trdnjavo Geroldseck, katera ozko dolino popolnoma zapira, a v nje podnožji prijazno mesto Kufstein. Isto je praznovalo nekaj dni poprej 400-letnico, odkar je postalo mesto, zato je bilo še takrat z zastavami in slavoloki okrašeno. Nisem se pa dolgo v Kufsteinu mudil, kajti vleklo me je, ogledati si malo bavarsko deželo. Zato sem se kmalu napotil proti Monakovem.

Konečno si oglejmo še tirolsko ljudsko šolstvo. Ker pa je voralbersko ljudsko šolstvo popolnoma ločeno od tirolskega in ker na Vorarlberskim še nisem bil, pečati se hočem le s tirolskim ljudskim šolstvom.

Tirolsko je imelo 1890. l. 1481 javnih ljudskih šol (privatnih 49, med temi 28 samostanskih), a 1871. leta 1684 (privatnih 39). Leta 1890. je torej imelo 203 šole manj ko leta 1871. To je jedina kronovina v katerej se je število šol zmanjšalo od leta 1870—1890, dočim so druge kronovine vse zdatno pomnožile število šol. (Tako Bukovina za 100.79%, Kranjsko za 55%, Štajersko za 33.6% itd). Vzrok temu, kakor se čita v „Statistik der allgemeinen Volks- und Bürgerschulen“ je „in erster Linie die fortschreitende Bildung größerer Schulkörper zum Zwecke gesicherter Forterhaltung der öffentlichen Schulen“.

Tirolsko do 30. aprila 1892. leta ni imelo deželne postave; torej tudi ne šolskih občin in krajnih šolskih svetov, ko drugod. Zato se manjše vasi niso združevale, da bi si ustanovile v središču dobro šolo, ampak vsaka vas je gledala, da je na najcenejši način si priskrbela svojega učitelja. Kjer je bil cerkovník, zadostoval je on, kjer ga ni bilo, prevzel je ta posel za nizko plačo kak odslužen vojak ali kak ponesrečen dijak. To so bile šole za silo, a tudi v večjih vaseh in celo v mestih je bilo mnogo učiteljev brez vseh izpitov. Ni čuda, da je bilo 1890. l. 23 šol za silo, razven tega 35 filialk ter 2 ekskurendo šoli, a 299 učiteljev t. j. 22% ter 331 učiteljic t. j. 30% brez spričeval.

Saj tudi drugače ni mogoče. V mestih so pač imeli učitelji malo boljše plače, a na deželi se od njih niso mogli preživeti. Opravljali so torej razna rokodeljstva itd. Ko so pa opešali, čakalo jih ni drugega ko — sirotnišnica.

Gledé na število prebivalcev je še vse jedno največ šol na Tirolskem, kajti jedna šola pride na 531 prebivalcev. To je pa vsled tega, ker so šole večinoma jednorazrednice

(1025 jednorazrednic, t. j. 69:3%, dvorazrednic 22.5%, a četverorazrednic 18%).

Pouk je večinoma celodnevni, le na 28 šolah je poludnevni, a na 289 šolah je po zimi celodnevni, po letu poludnevni ter traja večinoma le malo časa, da na 608 šolah manj ko 30 tednov.

Ukovina se plačuje sedaj na večrazrednicah 3 gld. na leto, a na drugih šolah 2 gld. Šolskih vrtov je na Tirolskem samo 21. Ženska ročna dela se gojijo na 675 šolah, t. j. na 62% od istih šol, koje deklice obiskujejo. Višjih izobraževalnih zavodov v zvezi z ljudsko šolo je prav malo, namreč dve deški meščanski šoli, jedna privatna dekliška meščanska šola, a na dveh šolah je poljedeljski tečaj z 20 učenci ter na petih obrtni nadaljevalni tečaj z 449. Razven tega so bili še trije višji tečaji za deklice z 99 učenkami.

Leta 1890. je poučevalo na Tirolskem 76 duhovnov, 1239 posvetnih učiteljev, 218 nun ter 885 učiteljic.

Na jednega učitelja je prišlo samo 47 učencev. Šolo je obiskovalo 98.9% za šolo godnih otrok.

Da so na Tirolskem tako neugodne šolske razmere, da je jedna četrtnina učiteljstva brez spričeval, pripisovali so obojito temu, da učiteljstvo ni imelo nikakoršne umirovnine. S postavo od 30. aprila 1892 so pridobili učitelji postavno zajamčeno umirovnino, še več si je pa pridobila duhovščina, ki je sedaj odločilna v krajnih, okrajnih in deželnih šolskih svetih. Po postavi so pač tudi tam krajni, okrajni in deželni šolski nadzorniki, a pravi nadzorniki so le duhovniki. Zastopnik katoliške cerkve v krajnem šolskem svetu ima namreč pravico se vsaki čas prepričati o vseh šolah iste šolske občine, a zastopnik katoliške cerkve v okrajnem šolskem svetu v vseh šolah istega okraja, je-li vzgoja pravno-nravno-verska. Ako z vzgojo nista zadovoljna, poročata o tem krajnemu, oziroma okrajnemu šolskemu svetu, ter stavita primerne predloge.

Šolske občine — ali šolski patroni — imenujejo definitivne učitelje, a deželni šolski svet imenovanje potrdi. Zadnji se zamore imenovanju protiviti le s postavnimi vzroki. Istotako zamore definitivnega učitelja deželni šolski svet prestaviti le takrat, ako to dovoli dotična šolska občina.

Ako so z učiteljevo službo v zvezi cerkvena opravila, poslati mora krajni šolski svet vse prošnje cerkvenemu predstojništvu; na katerega želje se je ozirati.

Beda učiteljev na Tirolskem je bila vsled slabih plač prav velika. A tudi sedaj po šolski postavi se čujejo prav slabe vesti. Tako se poroča „Volksschule“ iz Tirolskega: „S sedanjeni šolskimi razmerami so celo nekateri duhovniki nezadovoljni, kajti šolsko vprašanje se je reševalo le na podlagi najcenejših stroškov. Mnogo šol se je opustilo, večrazrednice v jednorazrednice spremenile in se tako šolske razmere namesto zboljšale poslabšale.“

Drugod zopet beremo: „In manchen Gegenden sind die Lehrer dem Erhungern nahe und schützen sich vor der allerärgsten Noth nur dadurch, daß sie sich gelegentlich als Knechte und Feldarbeiter in den Sommermonaten in die Schweiz verdingen.“

Kako je to mogoče! Po novi deželni postavi so zajamčeni učiteljem dohodki 600, 500 ali 400 gld. Razven tega imajo mnogi stranske dohodke po cerkvenih opravilih. Ti torej, ako tudi nimajo lepih dohodkov, ne stradajo. Pač pa ona četrtnina vsega učiteljstva, katera nima nikakoršnih spričeval. Oni so nameščeni vedno le začasno za isto šolsko leto. Ker pa pouk na 608 šolah traja manj ko 30 tednov, je plača prav mala ter zadostuje komaj za čas poučevanja. Potreba jim je torej si preskrbeti v poletnih mesecih drugo službo.

Pač se bodo te razmere zboljšale, ko bo zadostno število izprašanih učiteljev, a do tje bo še po sedanjih razmerah preteklo mnogo časa.

Oglejmo si še učiteljstva društveno življenje. Pred nekoliko leti se je ustanovilo na Tirolskem učiteljsko društvo, ki je stalo na stališči državne šolske postave. Imelo je svoje glasilo „Der Schulfreund“. Danes ni več glasila, ne istega društva.

Pač pa se je ustanovilo novo, katoliško učiteljsko društvo. Povodom I. glavnega občnega zbora 31. avgusta l. l. v Inostu, poročale so „Neue Tiroler Simmen“, da ima društvo 1500 udov, med njimi 4 škofe, 16 prelatov, 15 profesorjev, 3 nadzornike, 600 učiteljev itd.

Za danes naj bo dovolj. Morda Vam ob priliki opiše nadaljno potovanje

Vaš

zvesti kolesar.

Društveni vestnik.

Črešnice. (O zborovanji učiteljskega društva za celjski in laški okraj, 2 febr. t. l.) Prvega mesečnega zborovanja se je udeležilo 19 udov, med njimi ste bili 2 zastopnici krasnega spola; nekateri sicer redno dohajajoči gospodje so bili odsotni radi boleznii, oziroma radi opravkov. — Predsednik gosp. Armin Gradišnik v svojem nagovoru srčno pozdravi dva nova uda, namreč gospdč. Ivano Soritsch — Teharje in gospoda Jos. Kranjca — Šmartin ob Paki, istotako nekdanjega društvenega predsednika, gosp. Jos. Španek-a, nadučit. v Grizah, katerega mu je čez več let zopet čast pozdraviti v naši sredini. Dalje gosp. predsednik v navdušenih besedah pozivlje vse navzoče, zvesto se okleniti društva; zdi se mu povdarjati to tembolj, ker se je hotelo naše društvo denuncirati kot politično; a mi zborujemo vselej pri odprtih durih in bi nam bilo vsikdar ljubo, ako pošlje slavni mestni urad k sejám svojega odpisauca, kar se mu pa do zdaj še ni zdelo potrebno. Zato pa tudi naglašá gosp. predsednik, naj pokažemo, da nas taki glasovi ne ustrašijo, na podlagi pravil složno delovati v korist šole in učiteljskega stanu.

I. Pod vodstvom društvenega pevovodje, gosp. J. Kramarja odpoje pevski zbor krasno Volaričevo „Za dom“.

II. Zapisnik o glavnem zborovanji se prečita in odobri.

III. a) Predsednik naznanja, da je zadnji sklep, s katerim je društvo pristopilo k štaj. „Lehrerbundu“, javil dotičnemu predsedništvu ter prečita pismo, v katerem ono pozdravlja naš pristop.

b) Prečita se članek v celjski „Deutsche Wacht“, v katerem hoče nek dopisun — upamo, da ne kak stanovski tovariš — zlobnim namenom denuncirati naše društvo kot politično, trdeč, da se je v zborovanji sklenilo, pobotniče za mesečno plačo spisovati izključljivo v slovenskem jeziku. Ta sklep se nikoli ni storil in je bilo dotično uredništvo vsled odločnega postopanja tedanjega predsednika, gospoda Brezovnika prisiljeno svoje trditve preklicati.

c) Z ozirom na dopis „Zaveze slov. učit. društev“ o ustanovitvi učiteljskega doma, oziroma konvikta se sklène, da naj gosp. predsednik drage volje izposluje pri direktoriji določéneja vprašanja ter to zadevo v prihodnjem zborovanji še jedenkrat predloži.

IV. O razširjativji števnegega prostora do 1000 po Lavtarjevi metodi, govori na kratko, a jedrnato gosp. F. Zidar, rekši, da se ima posebno tukaj jemati v poštev velevažni izrek „zoriti je treba“; že počeniši s prvim šol. letom naj se pripravlja polje za razumevanje višjih jednot in orientovanje v številni vrsti s počitovanjem in z vsestranskimi števničnimi vajami in to posebno na podlagi mer.

V. Gosp. Knaflič kritikuje sklep glavnega

zborá, s katerim je društvo zopet pristopilo k štaj. „Lehrerbundu“ ter obširno navaja zle posledice, katere bodo ali bi lahko postale vsled storjenega koraka; akoravno so navedeni pomisleki vredni uvaževanja, vendar se želji, naj se storjeni sklep razveljavi, upró tudi oni tovariši, ki zadnjič niso glasovali za pristop k Lehrerbundu.

Na predlog gosp. Kramarja, naj vsak nekaj daruje za spomenik nepozabnega nam tovariša Freuensfelda, odzovejo se navzoči s posnemevredno požrtovalnostjo; kajti hipoma imeli smo nabranih 28 kron.

Prihodnje zborovanje vršilo se bode na velikonočni terek; upamo, da bode tedaj udeležba polnoštevilna, ker bo moči priti tudi onim gospodom tovarišem, ki so ob praznikih zadrževani; oni pa, ki bodo čez praznike na počitnicah, si lahko tako uravnajo, da bodo mogli zadnji dan počitnic žrtvovati društvu. Upamo, da bodo vstopili v naše kolo tudi oni tovariši (ice), kateri se doslej društva izogibajo. Res ne vemo, zakaj to storijo, Mar li jim je društvo res preveč narodno? Nam se to ne dozdeva. Držimo se le društvenega smotra: se duševno nadalje izobraževati, se vaditi v petji ter pospeševati ljudsko-šolske in učiteljske interese sploh. Nikomur še nismo branili, povzdigniti svoj glas v dosego tega smotra tudi v nemškem jeziku. Da se pa raje poslužujemo mile slovenščine, tega nam vendar ne more nihče šteti v zlo. Saj to je jezik, v katerem nam je izobraževati našo dečo, jezik premilega naroda, iz katerega smo vzrastli in katerega iskreno ljubimo, trdim, da ravno ljubezen do borgega mi naroda me dviga, da z veseljem in navdušenjem vztrajam v težavnem svojem poklici. Izrui mi ljubezen do premilega naroda in strtih perut ti ležim v prahu pedagogičnega dninarstva.

DoVOLJujem si še par besed o društvenem petji. Kakor smo imeli priliko opazovati v zadnjem zborovanji, lotil se je sedanji gospod pevovodja z resno voljo svoje naloge; on rad žrtvuje čas in trud, da bi le pozdignil društveno petje. Zato je pa častna naloga nas pevcev, da ga podpiramo po svojih močeh, oglasimo se k petji, skrbno se vadimo svojih glasov; kdor pa še nima sekiric za prihodnjikrat, naj se le oglasi pri gosp. pevovodji, on mu jih rad pošlje. Radi skupne pevske vaje vabijo se vsi pevci, da se zberó prihodnjikrat že pol ure pred zborovanjem. Prosimo, pa gotovo! Gosp. pevovodja želi tudi ustanoviti mešani pevski zbor in so mu nekatere cenjene dame že obljubile svoje sodelovanje. Vsled njegovega naročila obračam se še do drugih cenjenih kolegij-pekij, naj blagovolé pripomoči, da se izvede ta hvalevredni namen. Ne-gujmo lepo petje, sebi v veselje in razvedrilo in društvu v čast!

F. B.

Od Save. Brežiško-sevniško učiteljsko društvo je zborovalo 2. t. m. v Brežicah. Po pozdravu gosp. predsednika sprejmejo zborovalci na novo pristoplega uda, tovariša g. Črnelca iz Brežic z „živio“-klici v svoj delokrog. Na to se prečita:

1. Dopis „Štajerske učiteljske zaveze“, v katerem se društvo pozivlja, da stori v merodajnih krogih potrebne korake v dosego uravnanja učiteljskih plač po nje predloženem načrtu. G. predsednik na to pripomni, da se je v ta namen obrnil do p. n. gg. poslancev barona Moscona in Jermana, katera sta obljubila glasovati v smislu omenjene peticije. (Odobranje.) H krati se odpošlje v isto svrhu deputacija, obstoječa iz gg. Morica, Tramšeka jun. in Kramerja do merodajnih oseb brežiškega okrajnega zastopa.

2. Dopis tovariša g. Eksel-na, s katerim nasvetuje, naj se naše društvo odzove prošnji ljutomerskega učiteljskega društva glede na prepeljanje v Pragi umrlega tovariša, pesnika in pisatelja gosp. J. Freuensfelda s tem, da priredi koncert s pomočjo reichenburskega godbenega kluba, ki mu je v to svrhu na razpolago. G. predsednik spomni, da se ni mogel ta načrt z ozirom na zakasneni dopis v željnem kratkem obroku izpeljati, da se pa boče novi odbor pooblastiti z izvršitvijo tega ukrepa.

3. Na dopis „Zaveze slov. učit. društev“ gleda na vprašanje: Ali naj se v Ljubljani postavi učiteljski dom, ali konvikt za učiteljske sirote ali pa oboje, razvnela se je živahna debata ter končno obveljal predlog g. Skarlovnika, da se odgovori v potrjenem smislu na vprašanje o ustanovitvi konvikta za učiteljske sirote.

G. predsednik Mešiček je govoril na to o prostoročnem risanju brez stigem jako zanimivo ter omenjal, da je risanje s stigmati protinaravno in navadno brezuspešno. Na izbornem predavanju, katero je g. poročevalec baš tako nazorno oživljal, izrekla se mu je vsestranska pohvala in obče se je izrazila želja, da se to vprašanje razmotri na letošnji uradni konferenciji.

Po tem je sledilo poročilo o stanju društvene blagajne, katero se je z odobranjem in zahvalo vzelo na znanje.

Volitev odbora. Ker je g. Mešiček zahvalivši se na nadaljno mu nameravanem zaupanju odločno odklonil opetno predsedništvo, sestavil se je odbor tako-le: g. Moric, predsednik, g. Mešiček, podpredsednik, gospa Skarlovnica, blagajničarka, g. Zupan, pevovodja, gg. Stante in Črnelc, tajnika in g. Tramšek ml., odbornik.

Nasvet g. Skarlovnika, naj se imenuje umirovljeni odlikovani šol. ravnatelj sevniški, g. Drnjač, častnim udom, bil je jednoglasno sprejet; hkrati se dogovori, da bo društvo o priliki izročitve častne diplome ob enem v Sevnici zborovalo, a popoldan, istega dne priredilo koncert v prej že omenjeni namen.

Po končanem zborovanju predstavili smo se pod vodstvom g. Mešičeka korporativno novemu predsedniku okr. šol. svetov c. kr. okr. glavarja gosp. Taxu, kateri nas je ljubeznjivo sprejel ter nas osiguril svoje naklonjenosti do šole in učiteljstva.

To prvo letošnje zborovanje posetilo je od 24 udov komaj njih 10, da-si je marljivi odbor vsako šol. vodstvo še posebej opozoril in povabil na-nj. Ne morem si kaj, da ne odkrivam tovariškemu svetu krepkih korakov, katere dela naše društvo že nekaj časa vsled nevrjetne mlačnosti nekaterih sodrugov — nazaj. Žalostno, da ne sramotno! Upajmo pa, da bo našlo razvijanje in razcvitanje drugih učit. društev v njih posnemanja, spoznavši vsaj to: Kar veleva ti stan, si storiti primoran! x.

Iz novomeškega okraja. Naše učiteljsko društvo imelo je 5. t. m. svoje prvo letošnje zborovanje v Rudolfovem. Udeležencev bilo je 18, med temi 6 gšč. učiteljic. Predsednik g. Fr. Koncilija je navzoče prisrčno pozdravil in prosil, naj pazljivo sledijo razgovoru, ker na dnevnem redu je za društvo važno vprašanje, potem naj vsak svoje mnenje izrazi.

Potem nam je g. nadučitelj J. Franke prečital svoje izvrstno sestavljeno poročilo „sadjarski pouk v ljudski šoli“. Opisal nam je vse delo, ki se pričinja s setvijo peškov, injenja s presajanjem drevesa na stalno mesto. Posebno je priporočal, naj učit. lj kolikor mogoče vsa dela v drevesnici, kakor tudi cepljenje v rokah v navzočnosti učencev opravlja. Šolski vrt razdelil je on v 6 leh za sadjerejo, rabate v drevesnici poseje in zasaди s cvetlicami, med cvetlično grmovje postavil je bučelnjak; tudi strupenim rastlinam dal je prostora v svojem vrtu.

Poročilo dostavil je g. Dular, da bi dobro bilo, ko bi se na šolskem vrtu v kakem kotu posadil hrastič, ki naj bi bil vaba hroščem, ki so že na vrtu. Vsi hrošči, ki bi hoteli ogrizavati sadno drevje, preleteli bi na hrast; ta naj bi se vsako jutro otresal, in pokončalo bi se nekaj tega škodljivca.

Poročilo vzelo se je pohvalno na znanje.

Najvažnejša bila je tretja točka namreč: „poročilo in končna določitev glede na nameravani skupni koncert“. Pri zadnjem občenem zboru nasvetovalo se je, naj bi društvo priredilo povodom otvorjenja drugega dela dolenske železnice velik, skupen koncert vsega dolenskega učiteljstva v Rudolfovem. Predlog se je sprejel in odboru se je naročilo storiti potrebne korake, da zve mnenja dolenskega učiteljstva. Odbor je razposlal 160 vprašalnih pol, a odgovorov dobil je do danes 60. Ker to število ne zadostuje, da bi se imenoval koncert z gornjim imenom, sklenilo se je po časopisih prositi odgovorov; ta točka pa se je preložila na prihodnje zborovanje, ki bo velikončni terek, to je 27. marca v Rudolfovem.

Društveni tajnik g. Hiti nam je potem prebral nekatere odgovore. Iz teh posnamemo, da poziv društva ni bil glas vpijočega v puščavi; našel je krepak odmev v srcih dol. učiteljstva, ki je to misel z navdušenjem pozdravilo. Posebno me veseli, da so gđc. učiteljice tako častno zastopane med sodelovalci. Torej tovarišice, tovariši! če Vam je mar ugled našega stanu in ste vneti za sveto stvar, združimo se, priredimo velik, skupen koncert; pokazimo svetu, da učiteljstvo dolensko ne drži križem rok, ampak hrepeni po napredku in tudi vspeva. Dolenska metropola naj bo naš sestanek, v „Narodnem domu“ stopimo pred občinstvo. Ako to storimo, ravnali se bomo po besedah pesnika: „Ne samo kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan“.

—t—

Iz voloskega okraja. Učiteljsko društvo za kotar Volosko imelo je 11. oktobra m. l. svojo glavno skupščino v Opatiji, kateri je prisostovalo 27 rednih in 1 podporni član ter gđc. Katica Pančić, učiteljica v Dobrinji, kot gost.

Dnevni red bil je precej obširen pa se je vsekako temeljito rešil. Gosp. Rajčić je podal navzočim s svojimi učenci I. šolskega leta prav temeljito učno sliko o nazornem nauku, po kateri se je vršila kratka debata tudi o metodi za nazorni nauk.

Po tem se je razgovarjalo o raznih se družstva in šolstva tičočih stvarih in se potrebno ukrenilo. Najbolj zanimiva je vendar bila razprava o prošnji, ki se je imela poslati dež. zboru za zboljšanje gmotnega stanja učiteljstva v Istri. Zlasti je povzročila točka v prošnji, ki se je tikala določbe, da bi naj dobile učiteljice isto plačo ko učitelji, in je se gospđc. Zahija prav toplo potegovala za pravo svojih tovarišic. Žal, da je bila, kakor se je po-

znej pokazalo, vsa razvzmeta zaman, kajti italijanska večina dež. zboru v Poreči je stavila 30. jan. t. l. v dež. zboru predlog, da se čez naše prošnje preide na dnevni red, kar se je res tudi zgodilo oziroma sprejelo. Naši upi splavali so torej zopet po vodi!

Poročilo g. Dukića o V. skupščini „Zaveze“ v Mariboru vzele se je pohvalno na znanje in se potem izvolila odposlancem k VI. skupščini „Zaveze“ gg. Nekerman in Rajčić.

V odbor za prihodnje društveno leto so se dosedanji funkcionarji zopet izvolili, namreč: Nikola Butković, predsednik; Ivan Nekerman, podpredsednik; Ante Dukić, tajnik; Božo Dubrović, blagajnik in Mirosl. Grosman, zborovodja.

—

Iz ptujskega okraja. (Vabilo.) „Ptujsko učit. društvo“ ima v četrtek 1. marca t. l. v navadnih prostorih ob 1/2 11. uri predpoldan svojo mesečno zborovanje s sledečim vsposedom: 1. Pevska vaja ob 10. uri. 2. Zapisnik in dopisi. 3. Poročilo o spisu društvene 20letnice (poročja g. Strelec). 4. Volitev slavnostnega odseka in slavnostn. govornika. 5. Predavanje: O Herbartovi pedagogiki (g. Serajnik ml.) 6. Slučajnosti. Pri zborovanju se bodo delili tudi novi šematizni in Pretterhofer-jevi gratis-zvezki. Radi važnega vsprejeda prosí obilne udeležbe vljudno odbor.

Sv. Trojica v Sl. gor. (Vabilo.) V nedeljo 4. marca t. l. zboruje Št. Lenartsko učiteljsko društvo ob 11. uri dopoldne pri Sv. Trojici v Sl. g. Vsposed: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Učna slika iz naravoslovja — por. g. Maichen; 4. in 5. Nadaljevanje gg. Breganta in Kosa. 6. Nasveti. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Dopisi in druge vesti.

Iz Kranjskega. „Proračun za šolske potrebščine napravlja brezupen vtis! Dežela preveč troši za šolstvo, vspehi so neznatni!“

Križ božji — ali je ves pouk v ljudskeji šoli tako slab, kakor se riše, ali so vzdihli res opravičeni? — Ali imamo res premalo nadzorstva, in da brez nadzorstva ne delamo? Ali nas morebiti mamijo palače, v katerih mladež poučujemo? — Ali pa morda deluje v nas še ona sprijenost, ki nas je gnala vunkaj iz drugih učilišč v zadnje zatečišče — v pripravnicó?

Psovka — krivica, ki ti jo brusi v lice tvoj sovražnik, ako je še tako ostra, žalila te ne bode

mного, vsaj veš od kodi prihaja, vsaj veš, da od nasprotnika blagoslova pričakovati ne moreš.

A beseda — žal beseda, ki ti jo izreka oseba, kateri si daroval svoje simpatije, krivica, katero ti zadaje ona — ta vsekava hudo rano, ki težko celi!

Tu kliče narodna inteligenca: „Napredno narodno učiteljstvo — zavedaj se svoje vzvišene naloge, deluj — žrtvuj se za narodovo prosveto!“ — In učiteljstvo — je ponosno na tak klic in — odzove se z veseljem blagej nalogi!

Ista inteligenca pa nam nekaj trenutkov kasneje meče najhujše preziranje v lice — deluje našim nasprotnikom v roke, ki nam itak odrekajo zmóžnost, da se navdušimo za vzvišen svoj poklic!

Gospoda — britek, huđ udarec je to za nas, naperjen hoté ali nehoté, da nas še bolj osami — da nimamo kmalu ne žive duše na svojej strani! S tem pa mora padati naš ugled v deželi, v občini, mora padati tudi pri izročenej nam mladeži in — vspešno delovanje učiteljevo je pokopano!

Da bi bil vspeh v našej deželi tako slab? — Čudno — čudno — da toliko nadzornikov tega slabega vspeha v našej šoli ne vidi? — Pri naših okrajnih konferencajih se marsikaj graja, a še več hvali in konečna sodba je navadno jako laskava. Gg. nadzorniki! — ali res le hvalisate? — Proč s hvalisanjem — povejte nam v lice, kaj nam gre ter ne trosite šolskim oblastvom peska v oči! Šolska oblastva bodo na to že vedela potrebno ukreniti, da se napredek v šoli povzdigne. — Morda nas tudi doleti kaj ostrega — slednjic bodemo le hvaliležni!

In odkritosrčno, tovariš ali imaš res tako slabe vspehe v svojej učilnici, ako tudi imaš učencev, da jih je videti ko „vernih duš“ na pratiki, ali imaš res vspehe, da povešaš oči — da se jih sramuješ? Ne — ne brate! Vesel mi odkimavaš in razkažeš mi sliko tvoje šole tudi v nenavzočnosti učenceš! Hitiš mi razgrinjati zvezek za zvezkom: pisanko, spisovnico, številnice, risanko — ter me vabiš celo, da te obiščem pri pouku! Ze dobro — vsaj vem, kako je! Svest si si, da nisi lenaril!

In to tudi gg. nadzorniki dobro vedó! — Vsaj nam nadzorstva — strokovnjaškega, ki ve ceniti vspehe pri vseh težkočah in ovirah — ne manjka, pa tudi ne nadzorstva — nevednega! — Krajni šolski svet, krajni šolski nadzornik, oče slabo nadarjenega otroka, pa še toliko mamie in tetk — vsi ti so tvoji nadzorniki, katere vodi le zavist, strankarstvo, breznačelnost ali nevednost!

Gg. deželni poslanci vidijo ogromni šolski proračun, kateri pa je relativno nizek! Vidijo ogromne stroške za učiteljstvo, a ogromnih — res pravih — potroškov v deželi pa ne vidijo! — Plača učiteljeva je od plače vsakega stanu najnižja, stanovanje njegovo pa je mnogokrat odmerjeno le za postelj in zibel, za pisalnik pa že ne! — Da ne govorim podrobnejše!

Kaj pa so vzroki, da je res šolski vspeh tu in tam nepovoljen ali celo nezadosten? Oglejmo si jih nekaj natančnejše!

Mnogokrat so vzrok slabega šolskega napredka prenapoljene šole. Jeden učitelj naj poučuje za dve — tri učne moči, pa naj ima ob jednom dobre vspehe! Preveč zahtevate, gospoda!

Največ pa je vzrok slabemu vspehu v šoli protivnost našega priprostega naroda. Da se toliko kmetskih mož upira z vsemi silami našej šoli, vleva jim njihova značilna starokopitnost, ki se brani vsega novega.

Da bi se naš priprosti kmet vnel na šolo, že z ozirom na šolske zakone ni misliti.

Postava sili, da se ustanovi šola, da se priskrbi šolska oprava in učila — in ker se kmet tej sili ustaviti ne more, ga napolni to že naprej s sovraštvom do učitelja, do šole; s tem pa je zaprto vsako vspešno delovanje še tako marljivega učitelja!

Vrhu tega pa se vsajajo in gojijo v priprostem ljudstvu še napačni predsodki, kakor: učitelja plačuje občina, udovo živi občina itd. — in to celo od oseb, ki dobro vedo, da je stvar drugačna!

In za učitelja — za šolo naj bi se priprosti kmet vnel, za šolo, ki nima drugega namena, kakor da njegovim otrokom iztrga vero, ta najdražji zaklad, ki ga ima človek, da ga stori nevrednega božjih blagrov!

„Učitelj je brezverec, antikrist — šola pa torišče njegovo — vera se v šolah zatira“ tako nekako se glasi misel, bojni klic zoper sedajno šolo, ki leti raz leco med verne župljane. Je-li res čuda, ako nas ima ljudstvo potem takem za pomagачe satanove? — In vendar smo vsi krščanskih mater sinovi in — s ponosom rečem! — verni sinovi, če tudi nismo pri vsakej „dekliškej“ bratovščini.

Ne mislim žaliti nam prijazne, trezne duhovščine — v mislih mi je verski fanatizem, ki se razlega iz ust mladih bojevnikov v vinogradu Gospodovem! — Imel sem priliko poslušati nekoč govor preč. gosp. Koširja, kaplana v Smedniku, ki je v navdušenem govoru bičal nemarno vzgojo kmetskih starišev — pa povdarjal sé svetim zanosom vzvišeni namen šole! — Govoril je živo o verskej šoli, pa je postavljaj iz ponižnosti celo delovanje učiteljevo na prvo mesto, a svoje na drugo! — Tako govorjenje slišal sem samo tedaj, ne prej ne slej, pa pridobil si je gospod govornik srca vseh učiteljev, kar je bilo navzočih. S takim duhovnikom hotel bi delovati, pa bi imel tudi on v meni vzor-nega kristjana!

Verski fanatizem nam jemlje ljubezen narodovo in s tem zavira vspehe v šoli. Šolsko obiskovanje slabo — vse slabo! (Konec prih.)

Tatre v Istri. 28. januarija t. l. spremili smo k zadnjemu počitku tovariša gosp. Ivana Sluga.

Pokojni se je porodil v Brezovici v Istri 12. julija 1844. l., umrl je tedaj v najlepšej moškej dobi v 51. letu svoje starosti. Služboval je kot pomožni učitelj v raznih krajih Primorske. Ker je imel majhno plačo in mnogobrojno obitelj, ni si mogel prihraniti toliko, da bi pokrtil potne in druge troške za polaganje izpita uč. usposobnosti. Leta 1892 se je na prigovarjanje tovarišev vendar odločil in je izpit dobro dostal v Gorici. Pred tremi meseci imenoval ga je vis. dež. šolski svet za Istro stalnim učiteljem na njegovem mestu v Tatrah.

Dasi bolehen, udeležil se je 15. januarja t. l. vendar uradne okr. učit. konferencije v Opatiji. — Mesec dni prej že veselil se je sestanka tovarišev

celega okraja. Daljna in težavna pot v mrzlem, zimskem času pospešila je njegovo bolezen — bajé šel je s hripo v Opatijo. — Ko je prišel domu, napadli ste ga h kratki vročnica in pljučnica. Dne 26. januarja izdihnil je tovariš blago svojo dušo, ostavivši vdovo in 7 nedoraslih hčera, izmed katerih ima najstarejša 17, a najmlajša 1 leto.

Pokojnik bil je blagega, miroljubnega značaja. Z vsemi občani je najrajše živel v lepej prijaznosti. Koliko so ljudje pokojnega ljubili, pokazalo se je pri pogrebu. Pred raskijo in za njo bila je dolga vrsta žalujocih spremljevalcev; do malega prišli so k pogrebu vsi prebivalci šolsk. okrožja Taterskega. Učitelji so prišli samo trije, to pa zato, ker je večina učiteljev iz okolice zvedela to žalostno vest prepozno, t. j. šele potem, ko so bili pokojnika že pokopali. Največ je zakrivilo to slavno materijsko županstvo, ki ni hotelo gg. učiteljem naznaniti takoj žalostno vest. Pri pogrebu pogrešali smo g. nadžupana, kot predsednika kraja. šol. sveta ali vsaj njega odposlanca.

Na grobu pokojnika predočil je nadučitelj gosp. Nekerman v kratkem, jedrnatem govoru zasluge pokojnikove, priporočujoč ga občinstvu in posebej še šolski mladini, da se ga spominjajo v molitvi.

Dragi, nepozabljivi tovariš, preselil si se v boljšo bodočnost, prišel si v kraj ljubezni in miru, kjer ni onih morilnih soparic, ki so Ti težile trudapolno življenje v tej solznej dolini. Od ondi se oziraj na nas svoje tovariše-trpine na zemlji ter nam izprosi milosti večnega Očeta! — Večnaja ti pamjet.

— e.

Iz Kranjskega. (Šolstvo na prihodnji deželni razstavi). Kranjsko učiteljstvo se že jako zanima za deželno razstavo, ki bode leta 1895. v Ljubljani. Dokaz temu božično zborovanje „Slovenskega učiteljskega društva“ in izjava predsedništva „Zaveze“ v zadnjem „Popotniku.“ Tudi nastopne vrstice so namenjene temu predmetu. Ker bode razstava občā, obrtna in gospodarska, bode šolski izložbi odmerjen gotovo le primeroma majhen prostor. Zaradi tega tudi ne bodo mogle biti zastopane vse šole*) in torej je tudi vsako splošno navodilo v razstavi šolam odveč. Pač pa naj se skrbi za to, da bode na razstavi videti vzorno šolstvo vseh kategorij, namreč:

1. Ljudstvo šolstvo. (Otročja zabavišča, ljudske in meščanske šole, učiteljišče).

2. Obrtno šolstvo. (Strokovne šole, obrtno-nadaljevalne šole, šolske delarne).

3. Kmetijsko šolstvo. Gospodarska šola na Grmu.

*) Za to bi najbrže ne zadostoval celi razstavni prostor. Na razstavah itak le povsod razstavljajo le uzorne in pa zgodovinsko znamenite predmete.

4. Srednje šole. Gimnazije in realka.

Pri vseh teh šolah naj se napravijo posebni oddelki in sicer: a) Šolarski oddelki. Pri ljudskih šolah zadostuje, ako je tu zastopana 1 jednorazrednica, 1 dvorazrednica, 1 trirazrednica, 1 štirikazrednica in večrazrednice (zadnj. zlasti ljubljanske). Druge šole (obrtne, kmetijske in srednje) bodo lahko vse zastopane; b) Učiteljski izdelki (tu naj bode udeležba prosta vsemu učiteljstvu); c) Učila; d) Književnost (zopet vsemu učiteljstvu). Slavna naloga „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani pa bode, da pravočasno skrbi za dostojen prostor na razstavi; ker drugače bi se znalo primeriti, da ostanejo za rastavo poslani šolski predmeti v zabojih.

— a —

Iz Istre. (Koperski okraj.) Štiri leta že učiteljstvo našega okraja ni imelo uradne učiteljske konferencije. Srce nam je torej tembolj vskipelo radosti, ko smo se 15. januarija na uradni poziv vendar-le zbrali vsi učitelji obširnega okraja k sestanku v dvorani učiteljišča v Koprū. Prišli smo skoraj polnoštevilno. Predsedoval je zboru okr. šolski nadzornik gosp. Jožef Kožuh, ki je navzoče primerno pozdravil — v nemškem jeziku, nam predstavil c. kr. okr. glavarja g. Schaffenhauerja, kateri je blagovolil ves čas prisostovati, ter konečno navzoče učiteljstvo v italijanskem in slovenskem jeziku pozval k trikratnemu „Eviva“ in „Živio“ na previtlega cesarja, čemur se je zbor navdušeno odzval.

Preide se na dnevni red, k volitvi jednega učiteljskega zastopnika v okr. šolski svet. (Kot II. zastopnik učiteljstva v okr. šolsk. svetu posluje po dež. zakonu ravnatelj koperskega učiteljišča). Pravico voliti jih je med navzočimi imelo 65 udov. Volitev bila je res zanimiva, kajti volilo se je trikrat. Veseli nas pa, da je slovanski kandidat (Slovenec in Hrvatov), g. prof. Franković vsakokrat dosledno dobil 25 glasov, toda nikakor ne absol. večine; konečno dobil je absolutno večino (35 glasov) italijanski kandidat g. J. Cumar, nadučitelj v Isoli, kateri je torej od učiteljstva izbrani zastopnik naš v okr. šolskem svetu koperskem.

Gledé na druge volitve nam je poročati, da so bili izbrani a) v knjižnični osek tudi naši gg. profesorji na učiteljišči; b) odposlancem k dež. učit. konferenciji poleg dveh Italijanov tudi Slovenec g. A. Bunc in c) v stalni odbor tudi dva Slovenca gg. K. Bogatec in Jos. Valentič.

Po končanih volitvah so se tovariši ital. narodnosti ločili od nas Slovanov ter se posvetovali o daljnih točkah dnevnega reda v posebnem zboru pod predsedništvom piranskega nadučitelja gospoda Contento. Nam Slovanom pa je predsedoval tudi dalje g. okr. šol. nadzornik.

Reševala se je točka: „Razgovor o pokončni pisavi“. Poročevalec g. Beruo Bekar, nadučitelj v

Buzet-gradu. Vnela se je dokaj živahna debata — pro in contra. Posebno je bil, tako rekoč iz narodnega stališča, prof. g. pl. Kleinmayer proti pokončni pisavi. Zjedini se v tem oddelku k temu le zaključku: Radi posebnih odnošajev v tem okraju, gledé na posebne tej pisavi neugajajoče šolske priprave, se konferencija ne izreče sedaj že pozitivno za upeljavo pokončne pisave v tukajšnje ljudske šole.

Po končanem konferenciji zbrali smo se udeleženci slovenskega oddelka k skupnemu obedu, katerega so se udeležili tudi nekovi g. od učiteljišča in dekan in član okrajnega šolskega sveta, č. g. Kompare, ki se je bil udeležil tudi konferencije.

Pri tej priliki je predsednik slov. učit. društva za ta okraj, g. Bogatec razdelil mej vse učiteljstvo tega okraja, rekše med Slovence, Hrvate in Italijane, prošnje za popboljšanje gmotnega učiteljskega stanja, v slovenskem jeziku in italijanskem prevodu, v svojo-ročne pcpipse.

Prošnje so se podpisale in odposlale na visoki deželni zbor v Poreč. Isto tako je odposlalo učiteljstvo tudi drugih okrajev svoje prošnje.

Učiteljstvo je torej storilo svojo dolžnost in prosilo za boljše blagostanje svojih otrok in se je nadejalo, da bode visoki deželni zbor uvaževal prošnjo učiteljev-vzgojiteljev dece, bodočih deželanov, ter, da reši stanu ugodno, kolikor toliko po možnosti dežele.

A upali smo — zaman! 30. m. m. je „večina“ deželnega zbora v Poreču, proti predlogu „manjšine“, zavrgla ali odklonila našo opravičeno prošnjo. Nič ne pomagajo torej besede v prošnji: „Učiteljstvo je tako zapuščeno nasproti sedanjim razmeram živlenskimi in vsem njegovi eksistenci ugajajočim državnim paragrafom, kakor da bi moralo res tu biti kot nekov znak, da svet za svojega učitelja-vzgojitelja nima usmiljenega človeškega srca, pač pa se mu večkrat polena mečejo pod noge po primitivnem ljudstvu, ki ima tu še vse preveliko avtonomno občinsko pravo na šolo“.

Dragi stanovski tovariši! Kaj nam je sedaj početi po požaru naših prošenj v Poreču?! Obupati, prenehati z našo prošnjo? Rekel bi, da ne! Iz Poreča nam pri takovih odnošajih skoraj ni pričakovati ugodne rešitve. Premislite, prevdarite, mogoče, da pridemo do zaključka, da bi znabiti bil umesten nasvet, namreč, da bi se učiteljstvo te pokrajine združilo (saj začetek je storjen), doposlalo jednemu naših državnih poslancev po eksemplar naših prošenj iz vsakega okraja (ki jih je imel visoki deželni zbor v rokah) s primerno prilogo, (izkaz učiteljskih plač), s katerim bi se dokazalo, da štiri petine učiteljstva ima (razen kake kvinkvenije) po 10, 15, 18 letih službovanja manjšo plačo, nego pri vstopu službe v ta stan, ter ga naprosilo, da on prošnjo blagovoli izročiti s primerno motivacijo višji državni kompetenci, naučenemu ministerstvu na Dunaji v

pregled ali v presojo, ali se v resnici spolnuje dežela napram svojemu učiteljstvu paragraf 55. lin. 1. državnega zakona izdanega 14. maja 1869. leta, koji zakon zagotavlja učiteljstvu primerno eksistencijo?

Kaj je primerno? To je treba od časa do časa presoditi. Čas ustvarja različne odnošaje, okolnostim različne, nujne, neobhodne potrebe. Vse vpije: Uredite različnost, paralizirajte trud, a s tem potrebe, kar se jim gleda ustreči. Kaj li učitelj, faktor prosvete ne bi smel za to povzdigniti svojega glasu?!
Diogenović.

Iz Ptujja. Vnovič vzhaja zvezda na jasnem ozorji mile nam slovenske domovine. Ona zvezda, koja je bodrila pred 10 leti, rekli bi skoraj takrat ti še osamela, ona vstala vnovič z večjo radostjo, da praznuje svojo veličastno 10letnico. In ta zvezda je naše „Slovensko pevsko društvo“ v Ptujji. Zato ozira se ona na Vas, častite pevke in častiti pevci, s sprošnje, pripomoči, da pokažemo, kaj zamore slovenska pesem.

Odbor „Slov. pev. društva“ v Ptujji sklenil je v svoji zadnji seji sledeče:

1. Desetletnica se bode letos vršila dne 5. avgusta v Ptujji.

2. Pele se bodo sledeče pesmi:

Mešani zbori:

Dr. Gust. Ipavic: „Pod prozorom“ za kor in četverspev; Volarič: „Slovenskim mladenkam“ za ženski zbor s spremljevanjem orkestra; Foerster: „Venec Vodnikovih pesnij s spremljevanjem orkestra.

Moški zbori:

Dav. Jenko: „Na moru“; Foerster: „Samo“; Nedved: „Vojaci na poti“.

Note novih pesnij se že tiskajo ter se bodo kmalu razpošiljale. Če bi se pa utegnulo pripetiti, da bi kje glasov, znanih zgoraj navedenih pesnij pomanjkovalo, prosimo p. n. gg. poverjenike, naj se v tem oziru nemudoma obrnejo do odbora „Slov. pev. društva“ v Ptujji, da se zamorejo pesni vezbati prej ko mogoče, posebno sedaj po zimskih večerih.

Najbolj častno pa bode kakor za pevce tako za društvo, če se nam posreči, da se 10letnica izborna obnese.

Vsa slavna društva uljudno opozarjamo na 10letnico „Slovenskega pevskega društva“ v Ptujji. Za odbor „Slov. pev. društva“.

Dragotin Zupančič,
t. č. podpredsednik.

Ptuj, 27. prosinca 1894.

(Umrl) je dne 11. t. m. v Ljubljani v cvetni dobi 19. let gospod Anton Jakše, učitelj v Podragi na Kranjskem. Le malo časa pustila mu je nemila usoda uživati zaželjeni učiteljski stan, kateremu je tudi v boleznih posvetil vse svoje moči. Veselil se ga je in mnogokrat rad sanjaril o njem s svojimi

tovariši, upajoč znebiti se neozdravljive prsne bolezni, katera ga je že kot dijaka večkrat položila v postelj. Toda le smrt ga je rešila težkih bolečin, zatisnile so mu za zmeraj oči in položili so ga k večnemu počitku v naročje materi zemlji. Spavaj sladko v tihem grobu, iz kojega naj poženo blage evetke, razodevajoče svetu, da tu počiva Tvoje blago srec.

A. Š. I.

(Umrli) je 16. t. m. v Linci bivši c. kr. profesor na mariborskem učiteljski, g. Pankracij Ehrat star 63 let. — V Podnartu na Gorenjskem pa je v soboto popoldne ob 3. uri umrl tamošnji nadučitelj, gosp. Marko Kovšca. N. v m. p.!

(Književno naznanilo.) „Pedagoški društvo v Krškem“ izdalo bo v kratkem za leto 1893 in 1894 sledeče tri knjige: a) Nazorni nauk, ki bo kmalo dotiskan; b) Pouk o črtežih, druga pomnožena izdaja z 58 slikami; c) Razni spisi in društveno poročilo. K obilni naročbi, oziroma k društvenemu pristopu vabi vljudno odbor.

Književne novosti. „Slovensko-nemški slovar“, izdan na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. Deveti sešitek. V Ljubljani. Založilo in na svetlo dalo knezoškofijstvo. Tiskala Katoliška tiskarna. 1893. Ta sešitek obsega na straneh 641 do 720 gradivo od najada do ob. Cena mu je 40 kr. — „Šolski vrt.“ Vzgojevalno in učno sredstvo naših ljudskih šol. Kratak navod, kako snovati, dopolnjevati in oskrbevati šolske vrte z dodatkom o trsniaši. Spisal J. Koprivnik, profesor na c. kr. učiteljsku v Mariboru. Priložen je načrt šolskega vrta c. kr. učiteljska v Mariboru. Ponatis iz „Popotnika“. Maribor 1894. V založbi pisateljevi. Tisk tiskarne sv. Cirila. Str. 15. Cena 20 kr. — Vele-

zaslužni gospod pisatelj je gotovo jako vstregel našim p. n. gg. čitateljem in sploh vsemu učiteljstvu slovenskemu, da je izdal to svojo korenito razpravo v posebnej knjižici in ji pridejal še načrt šolskega vrta c. kr. mariborskega učiteljskega. Nadejamo se torej, da bodo p. n. šolski vrtnarji pridno segali po njej.

(Okrajnim učiteljskim knjižnicam) priporočamo prav topla „Volks-gesundheit. Blätter für Mäßigkeit und gemeinnützige Gesundheitspflege“, katere izdaja društvo treznosti na Dunaji. Isto društvo razpisuje tudi 150 gl. nagrade za najboljši spis proti pijančevanju. Spisi naj se pošljejo do 30. aprila t. l. pod naslovom: Dr. Danin, Wien I. Plankengasse 5.

(Slovenski učenjak in jezikoslovec Jan. Topolovšek izdal je znamenito knjigo „Die baskoslavische Spracheinheit“, v kateri je dokazal sorodstvo med Baski in Slovani. V kratkem izda drugo knjigo, v kateri hoče dokazati sorodstvo med keltskim, slovanskimi in romanskimi jeziki. V irščini našel je 1000 slovanskih besedi.

(Lehrerheim) t. j. „Učiteljski dom“ nemško-avstrijskih učiteljev tudi le počasi napreduje. V novejšem času pa so pričeli na korist te zgradbe prirejati veselice, ki se prav dobro obnesejo. Ako se slovenski učitelji resno poprimemo ideje „konvikta“, če tudi pod imenom „Učiteljski dom“, pričakovati smemo sčasoma mnogostranske podpore. J. B.

(Nižjeavstrijski deželni šolski svet) je določil, da se bode pri uvrstitvah v prvi plačilni razred oziral na nastopne točke: 1. Kvalifikacije 2. Službena leta. 3. Zaslužao delovanje gledé na pouk zunaj šole. 4. Pohvalne dekrete. 5. Na ovirajoče šolske razmere.

Razpis natečajev.

Učiteljska služba.

Na novo razširjeni trirazredni ljudski šoli v Žitalah umestiti je učiteljsko mesto za dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno ali tudi proviziorno.

Prosilci in prosilke nemškega in slovenskega jezika zmožni naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne usposobnosti in z domovnico, potem predstojnega okrajnega šolskega sveta do 20. marca 1894 pri krajnem šolskem svetu v Žitalah poleg Rogatea.

Okr. šolski svet Rogatec, 1. februarja 1894.
2-2 Predsednik: Scherer s. r.

Št. 243. Razpis učiteljske službe.

S tem se razpisuje služba nadučitelja III. plač. vrste mešane trirazrednice v Sv. Križi.

Dohodki službe so določeni v dež. šolsk. postavah 10. marcija 1870 in 5. marca 1879.

Prošnje s postavnimi spričevali usposobnosti je vložiti do 31. marca t. l. pri krajnem šolsk. svetu. C. kr. okr. šol. svet v Gorici, 8. febr. 1894.

Predsednik.

Natečaj.

(Učiteljica ročnih del.)

Na štirirazdnicu v Poličanih namestila se bo izpraševana učiteljica ročnih del z letno plačo 128 gl. proti dolžnostij da poučuje 8 ur na teden skozi 10 mesecev na leto.

Prosilke naj vložijo svoje prošnje, katerim morajo priložiti svoje spričevalo usposobnosti in dokaz avstrijskega državljanstva, rednim potem do konca februarja t. l. pri krajnem šolsk. svetu Poličanskem.

Prosilke, ki javno ne služijo, morajo tudi pridejati нравnostno spričevalo.

Okr. šol. svet Slov. Bistrički, 20. jan. 1894.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Vsebinska. I. Psihologični listi (H. Schreiner). — II. Učni načrt za računstvo (L. Lavtar). — III. Prirodopisni pouk v jednorazrednicah (H. Schreiner in J. Koprivnik). — III. Listi slov. učitelja-kolesarja. — Društveni vestnik. — IV. Dopisi in druge vesti. — V. Natečaji.